

Duurzaamheidswinst door ketensamenwerking!

Bron: duurzameleverancier.nl

Circular Economy Lab: Circulair inkopen als aanjager van de circulaire economie – zo meten we dat!?

Hier wordt geïnvesteerd in uw toekomst. Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Schakel je geluid uit

WiFi: WIFI-Archief
huawifi123

#cirecolab

Introductie

Jacqueline Cramer

Directeur

Utrecht Sustainability Institute

Utrecht Sustainability Institute

Samen op weg naar duurzame urbane regio's

Kennispartners:

Bedrijfspartners:

C/M/S/ Derks Star Busmann

Rabobank

Doel Circular Economy Labs

Opschalen van succesvolle praktijkvoorbeelden
Tot stand brengen van de **circulaire economie**

- Debatteren over concrete knelpunten
- Gezamenlijk acties en oplossingen formuleren

Achtergrond EBU initiatief circulair inkopen

Irene ten Dam

Programmamanager Groen

Economic Board Utrecht

Programma

Stap 1: presentatie effectmeetmethode

Stap 2: paneldiscussie circulair inkopen

Stap 3: naar een circulaire economie - discussie

Gezamenlijk formuleren van vervolgacties

Moderator: Jacqueline Cramer

Stap 1

Presentatie effectmeetmethode circulair inkopen

Sjors Witjes
Universiteit Utrecht

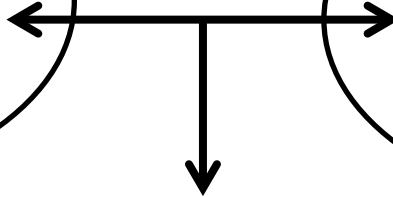
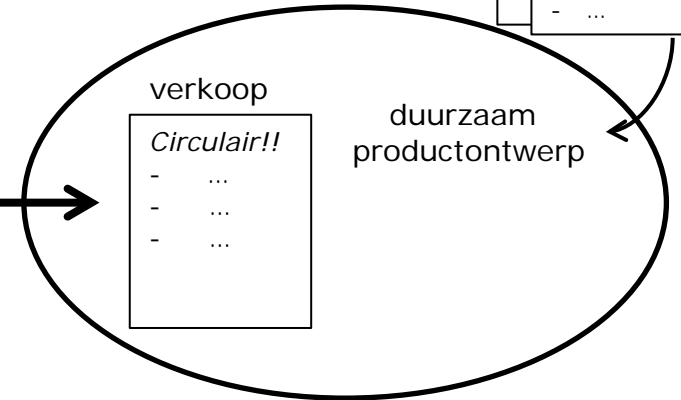
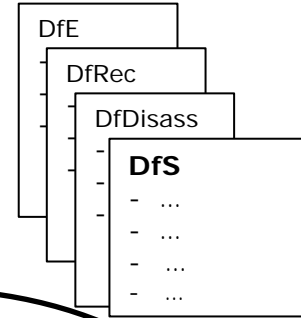
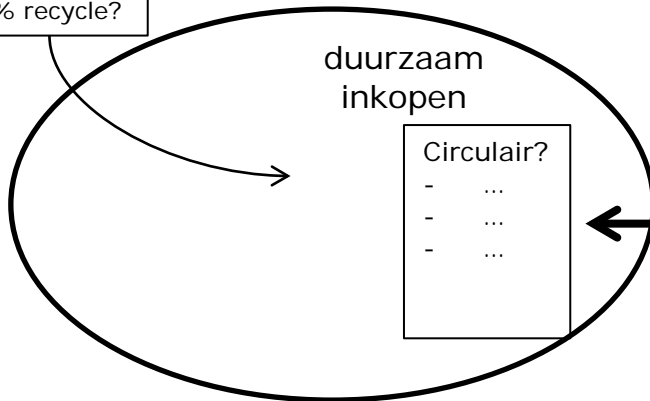
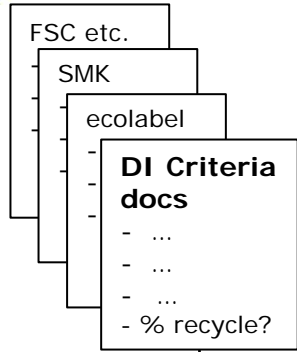
**Wat is nodig om te komen
tot een impact meeting van
circulair inkopen?**

**Dr. Walter J.V. Vermeulen
Ir. Sjors Witjes**

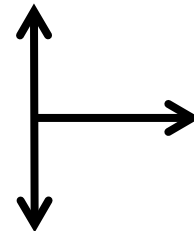

Vraag

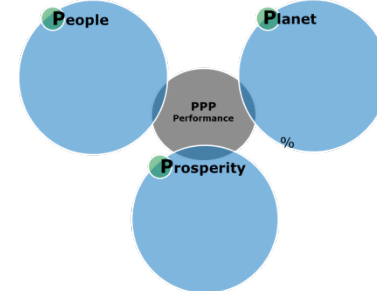
Aanbod

"circulair" product

Recycling praktijk in huidige materiaalstromen

Levels of circularity: 7 R's (1)

Level		Recycler's activity
(R0) Refuse	--	--
R1 Re-use	(2 nd hand; water)	resell 2 nd hand / small repairs
R2 Repair	(stays with user)	maintenance, sell parts to replace malfunctioning
R3 Refurbish	(replace worn-out parts)	repair product into 'as new'
R4 Remanufacture (component)		create new product from 2 nd life components
R5 Re-think/ Re-purpose	(component)	re-use product/components in a different way than first cycle
R6 Recycle	(materials)	reprocess materials and sell to new product manufacturer
R7 Recover	(energy)	produce/retain energy

Levels of circularity: 7 R's (2)

Level	Inkoper's vraag
(R0) Refuse	--
R1 Re-use	koop x% re-used
R2 Repair	koop onderhoud met gebruik van re-used parts
R3 Refurbish	koop x% refurbished
R4 Remanufacture	koop x% remanufactured
R5 Re-think/ Re-purpose	koop x% re-purposed
R6 Recycle	koop x% recycled materials in new product
R7 Recover	(koop x% retained energy)

Maar pas op voor Onderscheid:

vraag naar creëren van recyclebaarheid

(in ontwerp en na inzameling na gebruiksfase)

versus

vraag naar feitelijk gebruik als input

(van recyclede producten, componenten, materialen)

PLUS: 2 niveaus van vraagarticulatie

Aan vraagkant:

1. Vragen naar reeds aangeboden producten
(aanbod volgend)
2. Vragen naar nog niet aangeboden producten
(innoverend)

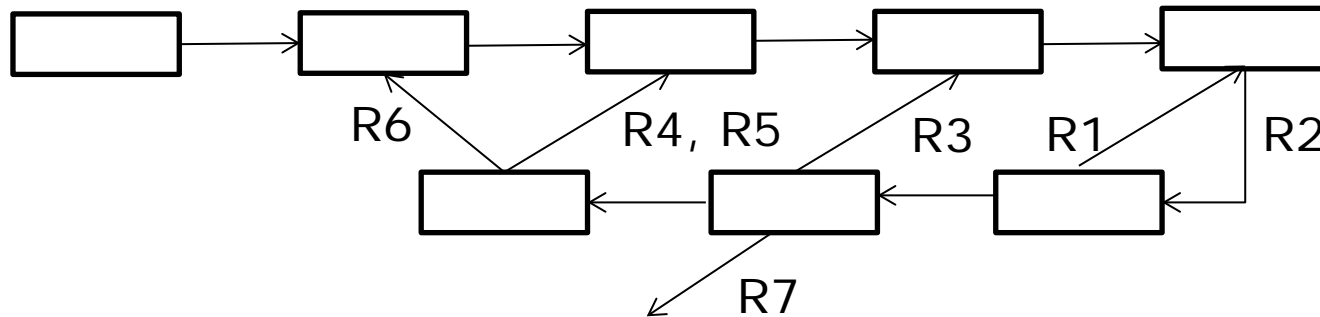

Impact assessment (1)

$$100 \times \left(1 - \frac{\text{"circulair product"}}{\text{"standaard product"}} \right) = x\% \text{ impact vermindering}$$

Impact assessment (2)

Planet

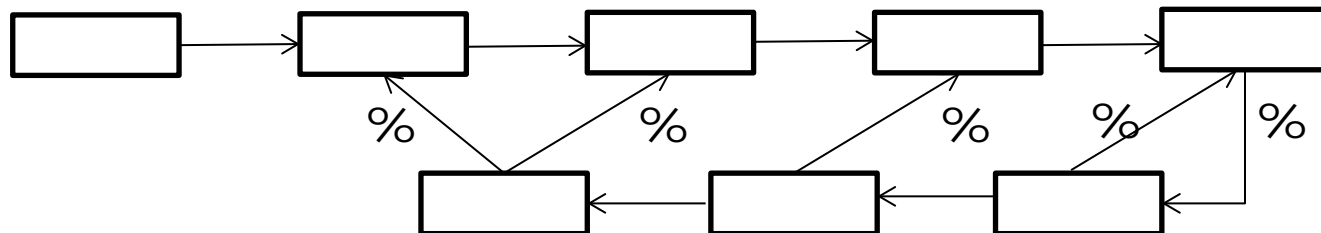
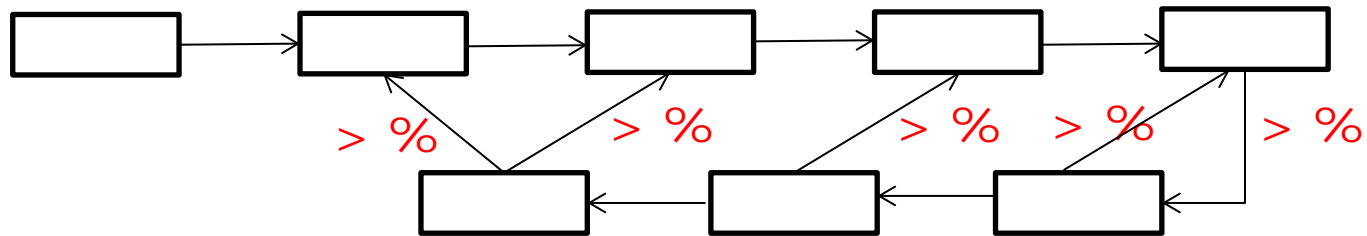
Hele levenscyclus:

- Grondstoffen
- Landgebruik
- Watergebruik
- Energie
- Gevaarlijke stoffen
- Emissies
- Bodem
- Hinder
- Afval

Impact assessment (3): > circulair?

'Circulair product'

'standaard product'

Impact Assessment (stap 1) meerwaarde door circulair?

Nodig: info op PLANET lijst:

- voor “circulair” product
- voor toepassing R1, R2, R3 etc.

En

- voor “standaard” product

Met andere woorden: **fysieke prestatie gegevens!**

niet: inspanningsgegevens,

managementproces gegevens

Planet

Hele levenscyclus:

Grondstoffen

Landgebruik

Watergebruik

Energie

Gevaarlijke stoffen

Emissies

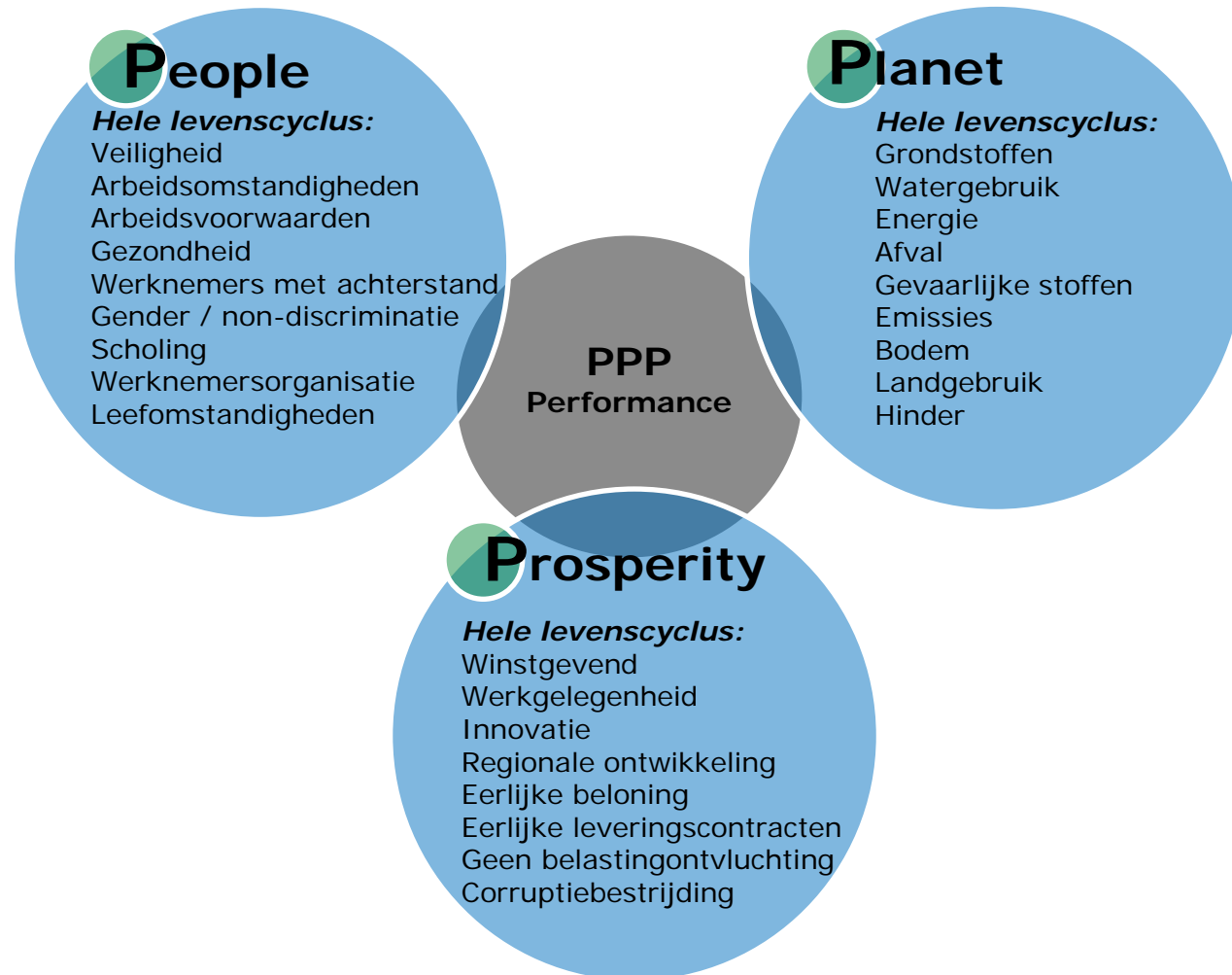
Bodem

Hinder

Afval

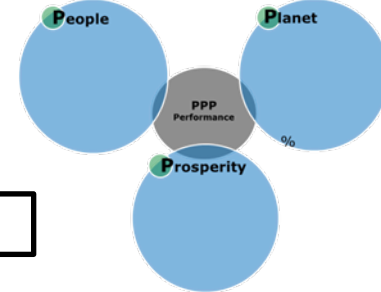
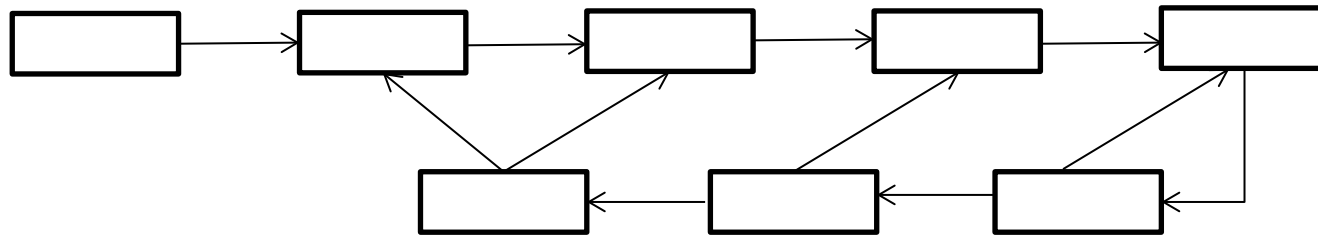
PPP in LCSustA Impact Assessment

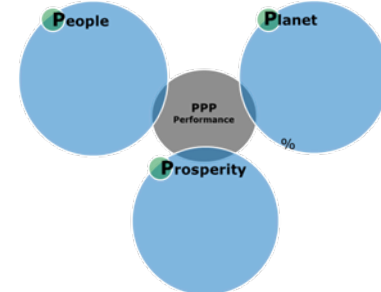
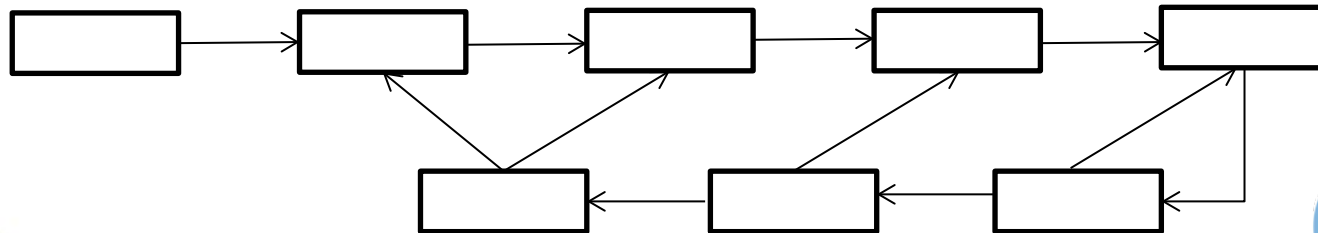

Impact assessment (4): > duurzaam?

'Circular product'

'standaard product'

Impact Assessment (step 2) meer duurzaam?

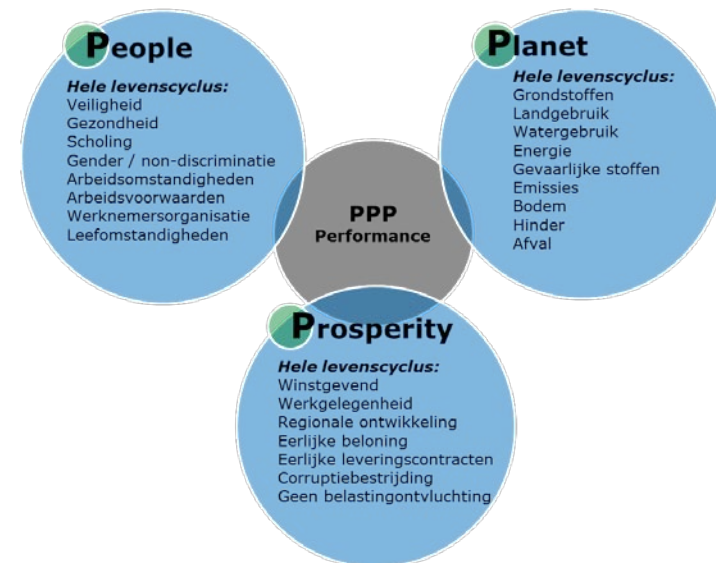
Nodig: info op P+P+P lijsten:

- voor “circulair” product
- voor toepassing R1, R2, R3 etc.

En

- voor “standaard” product

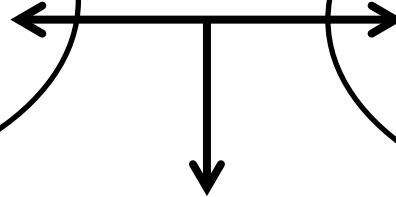
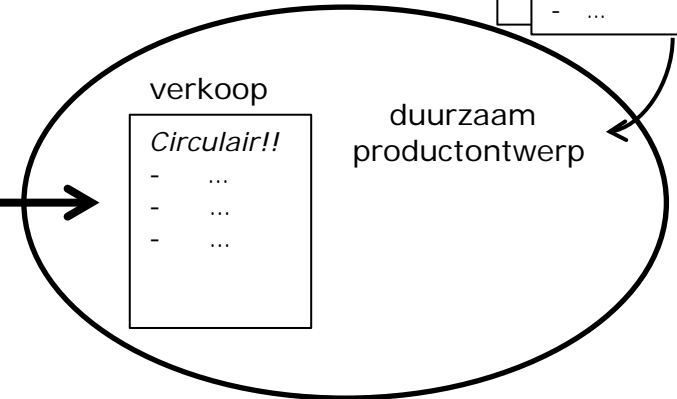
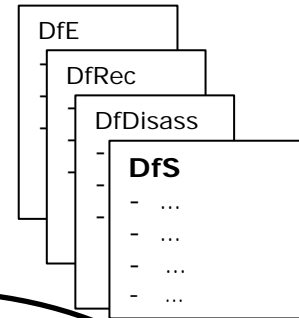
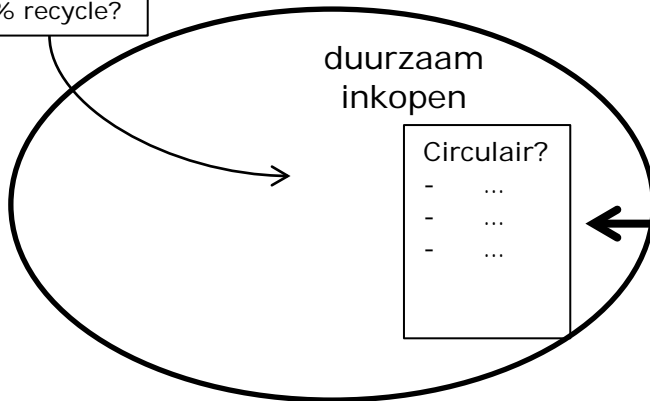
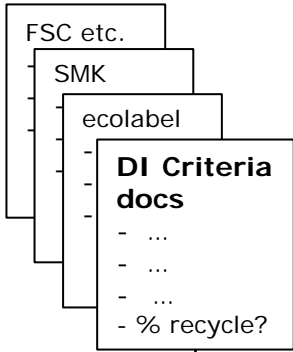
Idem: fysieke prestatie gegevens!

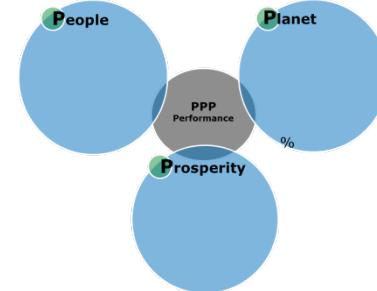
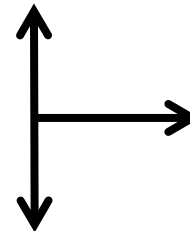

Vraag

Aanbod

"circulair" product

recyclingpraktijk in huidige materiaalstromen

Kernvraag:
zijn prestatiegegevens beschikbaar in duurzaam inkopen praktijk?

Fysieke prestatiegegevens?

Voorbeeld: papier aanbesteding

- DI Criteria document: geen eis % recycled . . .

Papier inkopen vanuit een LCA benadering:

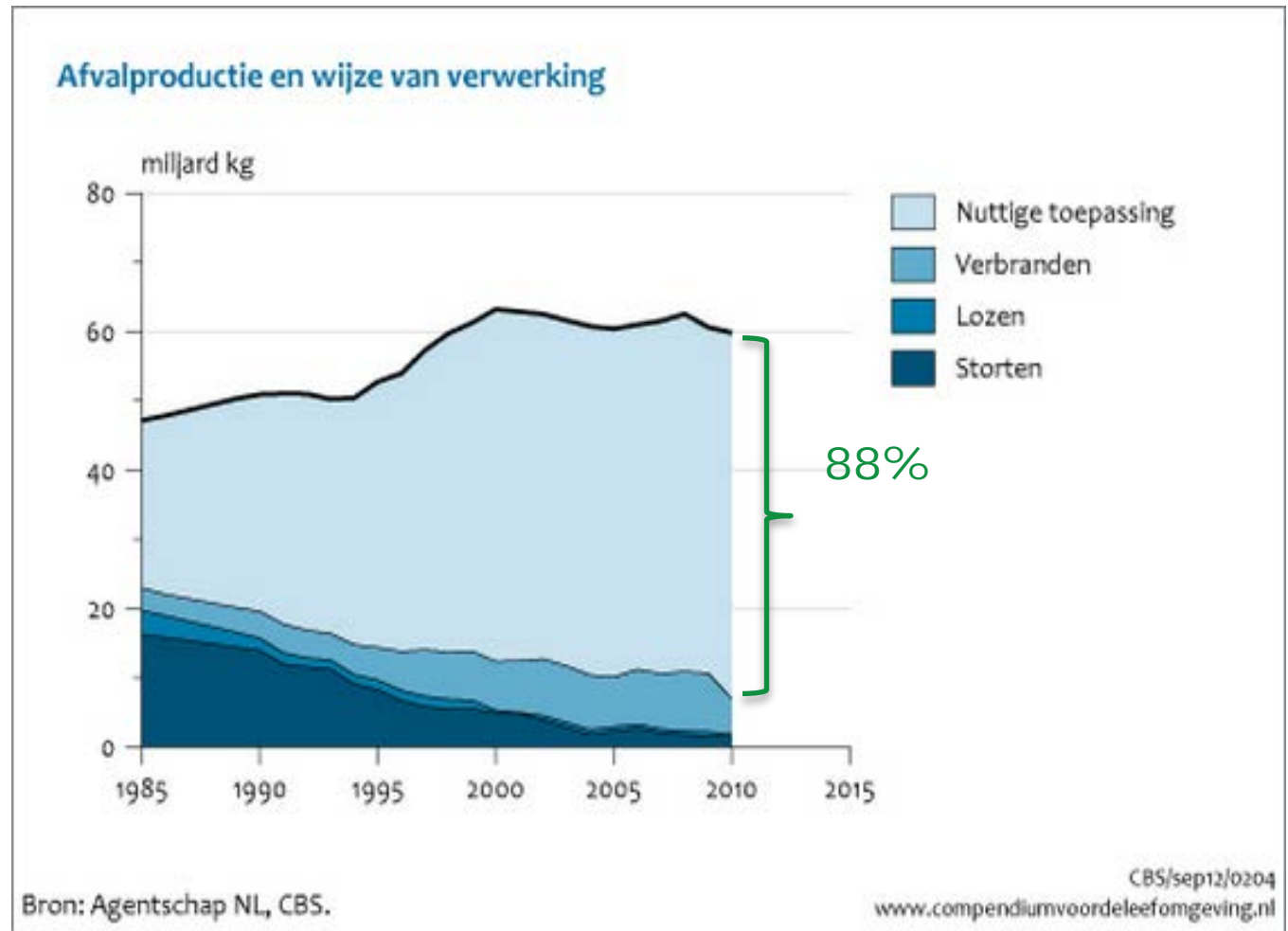
- *“Rijksoverheid gebruikt papier dat in 2015 voor meer dan 70 % bestaat uit gerecycled papier” (was in 2010 nog geen eis)*

Echter:

Huidige totale hergebruiks-% NL = 82-84%

Algemene trend 1985-2010

Hergebruik-% NL, 2011: ver voorbij lineair (=0%)

materiaal soort	kiloton	marktaandeel	% ingezameld en hergebruikt	bronnen
papier & karton (verpakkingen)	1.014	51%	89%	PRN / Nedvang
glas	427	22%	83%	Nedvang
kunststof	225	11%	51%	Nedvang
metaal	176	9%	91%	Nedvang
hout	135	7%	30%	Nedvang
	1.977	100%	gemiddeld 72%	

Ofwel: cruciale consequentie =

- specificeer R1-7 -% hoger dan huidige praktijk
- specificeer ook op hoger niveau R7

Fysieke prestatiegegevens?

Wat wordt nu door inkopers gevraagd aan leveranciers?

Via criteria documenten / ecolabels / ...

- Veel milieu aspecten besproken, maar ...
  - Nauwelijks vertaald in specifieke eis voor %-R6, %-R5, %-R4, etc.
  - Vraag is of producent & leverancier fysieke prestatiegegevens kunnen leveren?
  - Vaak (nog) niet, ...
-
- Maar er zijn goede voorbeelden!

Voorbeeld 1: Gerecyclede muurverf *Ursa Paint*

- Minstens 97% hergebruikte verfresten
- 73% reductie in CO2 uitstoot (met LCA)

Voorbeeld 1: Gerecyclede muurverf *Ursa Paint*

Planet

Hele levenscyclus:

- Grondstoffen
- Landgebruik
- Watergebruik
- Energie
- Gevaarlijke stoffen
- Emissies
- Bodem
- Hinder
- Afval

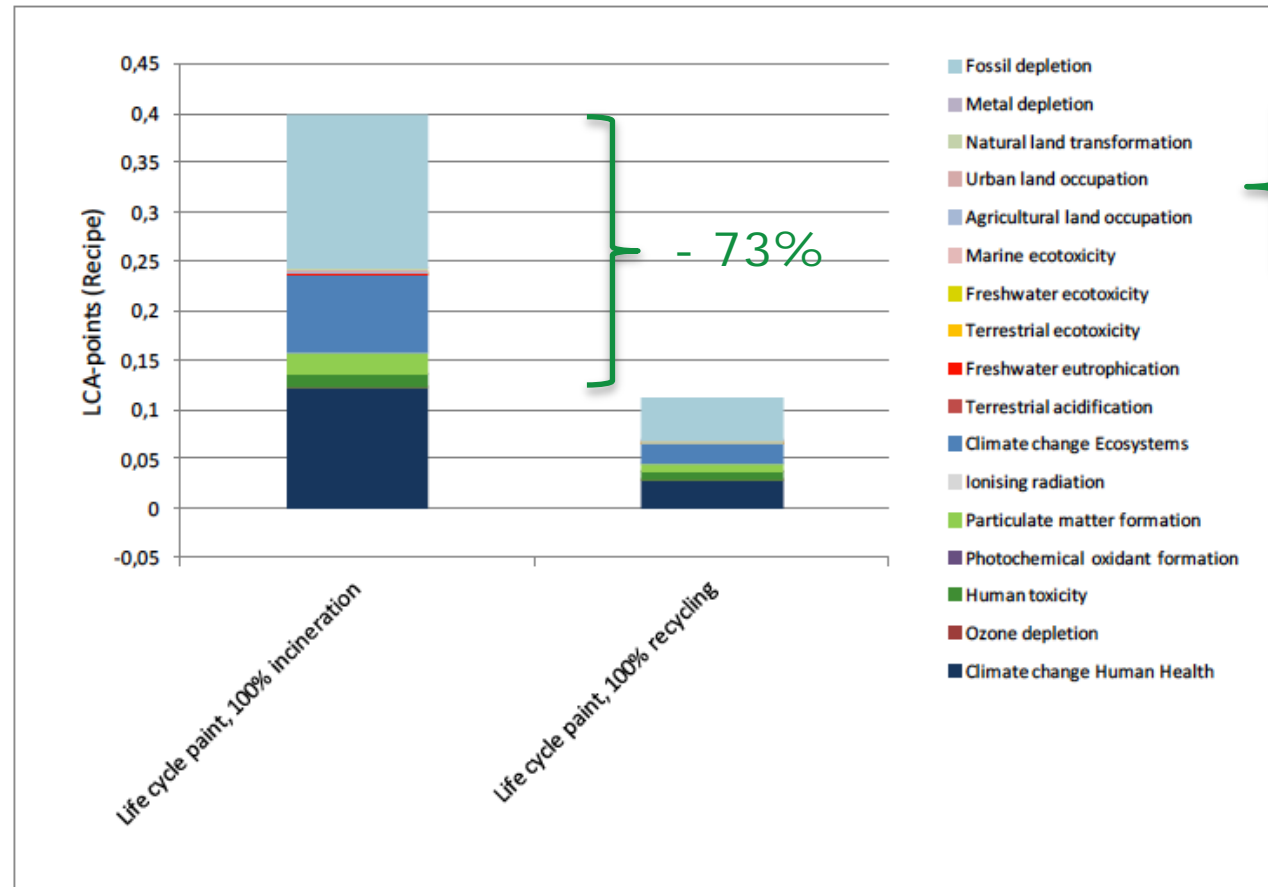

Figure 8: Comparison of the 2 scenarios for the life cycle of 1 kg of paint (residue).

Voorbeeld 2: Tapijt van afgedankte visnetten *Interface Flor*

- Een productlijn tapijten is gemaakt van 100% gerecyclede nylon
- Opruimen wordt een nieuwe werkgelegenheid voor arme kustgemeenschappen op de Filippijnen
- Probleem “blind-fishing” wordt aangepakt

Voorbeeld 2: Tapijt van afgedankte visnetten *Interface Flor*

- Interface maakt LCA en EPD voor haar producten
- 35% reductie in CO2 uitstoot

- Goed voorbeeld om PPP impact mee uit te werken

Kernuitdaging voor aantoonbaar circulair inkopen

- Inkoper:
  - articuleer een concretere vraag in termen van recycled % R1 – R7;
  - liefst hoger type R
  - besteed zodanig aan dat bewijslast voor meeste PPP waarde bij producent ligt (vgl 'Gunnen op Waarde', 'Best Value Procurement' e.d.)
  - vereis onderbouwing met concrete fysieke prestatie gegevens
- Impactmeting:
  - alleen met concrete fysieke prestatie gegevens is milieu impact / duurzaamheidimpact zinvol te bepalen

Vragen aan de inkoop praktijk:

1. Op welke wijze kan je aanbesteden op basis van *minimale, maar hoge prestaties* t.a.v. R1 – R6?
2. Welke *ervaringen* zijn er met *detailinformatie* vragen aan leverancier, of producent achter de leverancier?
3. Wat zijn de ervaringen met *innovatief* aanbesteden?
  - a) Welke prestatie-eisen kan je daar bij stellen?
4. Wat heb je nodig voor de *volledige duurzaamheidsimpact* goede informatie bij leveranciers los te kunnen krijgen?

Vragen / discussie

Levels of circularity: 7 R's (2)

Level	Inkoper's vraag
(R0) Refuse	--
R1 Re-use	koop x% re-used
R2 Repair	koop onderhoud met gebruik van re-used parts
R3 Refurbish	koop x% refurbished
R4 Remanufacture	koop x% remanufactured
R5 Re-think/ Re-purpose	koop x% re-purposed
R6 Recycle	koop x% recycled materials in new product
R7 Recover	(koop x% retained energy)

Maar pas op voor Onderscheid:

vraag naar creëren van recyclebaarheid

(in ontwerp en na inzameling na gebruiksfase)

versus

vraag naar feitelijk gebruik als input

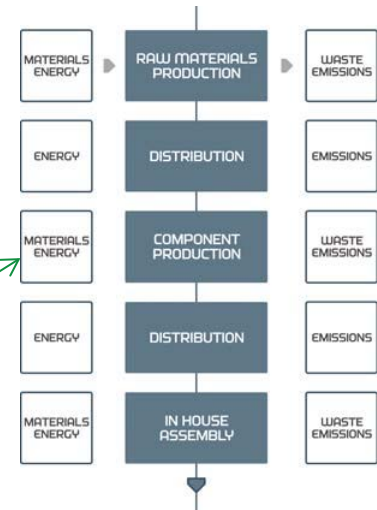
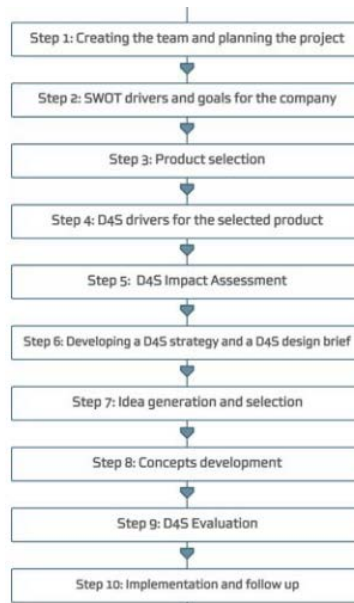
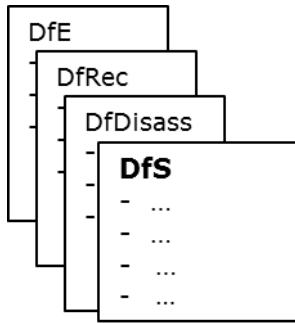
(van recyclede producten, componenten, materialen)

Universiteit Utrecht

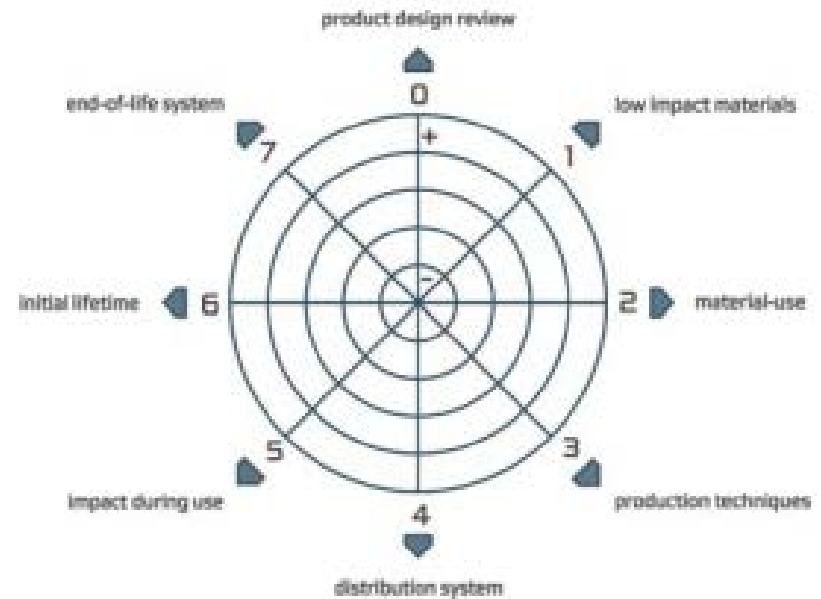
Aanbod: DfS, DfE, DfD, etc.

Issue	Raw materials	Suppliers	In house production	Distribution	Use	E-O-L
Materials						
Energy use						
Solid waste						
Toxic emissions						
Social responsibility						
Human resource management						
Distributed economies						
Water						
CO ₂						
Costs						

Aanbod: DfS zoekrichtingen

Aanbod: DfS zoekrichtingen

Organize recycling,
re-collection services

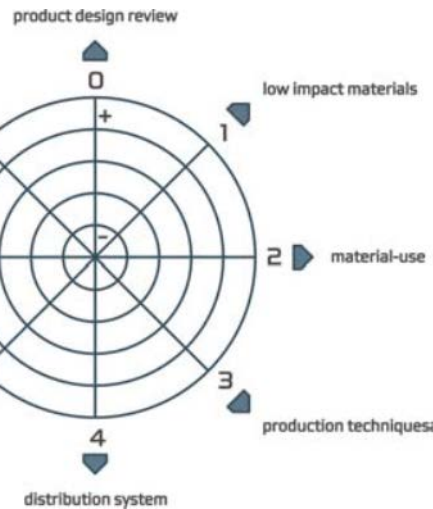
end-of-life system

initial lifetime

Organize
repair services

impact during use

Input of reduced,
retained, recycled materials

Physical Design Intervention
(Design for Circularity)

- Design for recyclability
- Design for disassembly, e.g. component recovery, waste recovery
- Design for multifunctionality, accessibility, durability

Product service
systems

Levels of circularity (3)

1ste orde:

Het product:

inputs: de erin toegepaste materialen

outputs: hergebruik mogelijk gemaakt en georganiseerd

2de orde:

Productie proces: volledig gesloten cycli:

- zero waste / zero-emission
- 100% gesloten watercyclus
- 100% hernieuwbare energie

Stap 2

Paneldiscussie circulair inkopen

- **Thea Smid-Verheul**, Gemeente Utrecht
- **Mandy Willems**, Rijkswaterstaat
- **Joan Prummel**, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Stap 3

Naar een circulaire economie – interactieve discussie

En nu verder:

Gezamenlijk formuleren
van acties en oplossingen

Netwerkborrel

Wissel actief kennis en ervaring uit
onder het genot
van een hapje en drankje

Bedankt voor je aanwezigheid!

En graag tot ziens!

**Circular
Economy
Labs**

Van Visie naar Realisatie

Twitter: @USI_NL #cirecolab